

Advokat Jan-Fredrik Wilhelmsen

Trostefaret 6

0768 Oslo

26/02/2008

Vedtak i klage over Medietilsynets forbud mot etableringen av Media Norge ASA

Innledning

Etter lov om eierskap i medier (heretter loven) kan Medietilsynet gjøre inngrep mot erverv av eierandel i foretak som driver dagspresse, fjernsyn eller radio dersom erververen alene eller i samarbeid med andre har eller får en betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt eller regionalt, og dette er i strid med formålet med loven. Formålet med loven er å fremme ytringsfriheten, de reelle ytringsmuligheter og et allsidig medietilbud.

Medietilsynet fattet den 2. juli 2007 følgende vedtak om inngrep overfor Schibsteds erverv ved etableringen av Media Norge ASA:

Schibsteds erverv ved etableringen av Media Norge, herunder oppkjøp og avtaler inngått om oppkjøp i Stavanger Aftenblad i denne forbindelse, forbys.

Vedtaket er korrigert av Medietilsynet den 6. juli 2007:

- 1. Schibsted ASAs erverv ved etableringen av Media Norge forbys.**
- 2. Alle aksjer som etter 15. februar 2007 er ervervet eller senere erverves av Schibsted eller andre på vegne av Schibsted i Stavanger Aftenblad ASA skal avhendes straks. Medietilsynet kan om saklig grunn tilsier det sette en lengre frist.**

Vedtaket er rettidig påklaget av Schibsted ASA, Media Norge ASA, Aftenposten AS, Bergens Tidende AS, Fædrelandsvennen AS, Fædrelandsvennens Trykkeri AS og Stavanger Aftenblad ASA, heretter omtalt samlet som klagerne, ved advokat Jan-Fredrik Wilhelmsen i brev av 23. juli 2007.

Medietilsynet opphevet punkt 2 i vedtaket den 8. oktober 2007, og det ble isteden inngått en minnelig ordning mellom partene den 9. november 2007. Det er således punkt 1 i det korrigerede vedtaket som er gjenstand for behandling i Klagenemnda for eierskap i media.

Klagenemnda har kompetanse til å vurdere alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd første punktum.

Avtalen

Schibsted ASA (Schibsted), Aftenposten AS (Aftenposten), Bergens Tidende AS (Bergens Tidende), Fædrelandsvennen AS (Fædrelandsvennen) og Stavanger Aftenblad ASA (Stavanger Aftenblad) startet i løpet av 2006 arbeidet med å gjennomføre en eiermessig integrasjon av de deltakende avisenes medievirksomhet gjennom dannelsen av et nytt børsnotert mediekonsern – Media Norge ASA (Media Norge). Det ble inngått en intensjonsavtale 21. september 2006 mellom de fire deltakende avisene i etableringen. Intensjonsavtalen ble tiltrådt av Schibsted samme dag.

Etableringen av Media Norge skjer ved at det dannes et nytt mediekonsern gjennom fusjoner. Media Norge er et nystiftet foretak, som igjen har stiftet fire datterselskaper: Nye AP AS, Nye BT AS, Nye FV AS og Nye SA AS. Integrasjonen av de fire mediehusene gjennomføres ved at hvert av de eksisterende mediehusene fusjonerer med Media Norges korresponderende datterselskap, slik at Aftenposten AS fusjonerer med Nye AP AS osv. I fusjonen vil de nystiftede datterselskapene være overtakende selskap, og overtar de eksisterende selskaperens eiendeler, rettigheter og forpliktelser i sin helhet. De eksisterende aksjonærer i mediehusene får fusjonsvederlag i aksjer i Media Norge. Selskapene vil deretter bytte navn tilbake til Aftenposten AS, Bergens Tidende AS osv. Partene vil etter fusjonen inngå som heleide datterselskaper i et nytt konsern med Media Norge som morselskap.

I desember 2006 vedtok styrene i de ulike foretakene å delta i det videre arbeid med etableringen. Ervervene skal skje ved fusjon i hht. intensjonsavtalen av 21. september 2006 og påfølgende generalforsamlingsvedtak i selskapene. Fusjonsplanene ble endelig vedtatt på ekstraordinære generalforsamlinger 15. februar 2007, og melding om fusjonene ble deretter oversendt Brønnøysundregisteret. Den etterfølgende gjennomføring av fusjonene har ifølge klagerne ennå ikke skjedd.

Schibsted gir i intensjonsavtalen sin tilslutning til de publisistiske forutsetningene som ligger til grunn for etableringen av Media Norge. Avtalen peker på forretningsutvikling, nye medier og kompetanseutvikling som overordnede samarbeidsområder for Media Norge og Schibsted. Gjennom avtalen etableres det et samarbeidsutvalg som skal implementere og overvåke samarbeidet på disse områdene. Avtalen konstaterer videre at Media Norge vil operere uavhengig og til dels i konkurranse med Schibsteds øvrige virksomhet. Avtalen trer først i kraft når etableringen er gjennomført.

Schibsted vil ved etableringen av Media Norge eie om lag 72 prosent av Media Norge, men har i intensjonsavtalen påtatt seg å selge seg ned i Media Norge slik at de får en eierandel i selskapet på 50,1 prosent. Ved beregningen av dagspresseopplaget kontrollerer Schibsted i hht. Medietilsynets retningslinjer likevel 100 prosent av opplaget til datterselskapene av Media Norge.

Partene

Redegjørelsen for partene baserer seg på forholdene slik de var da Medietilsynets vedtak ble fattet. Det innebærer at opplagstallene det refereres til er de godkjente opplagstallene for 2006. I den grad det har framkommet opplysninger om at det etter vedtakstidspunktet har skjedd endringer som er relevant for saken, vil dette bli særskilt omtalt i forbindelse med Klagenemndas vurderinger.

a) Schibsted ASA

Schibsted ble etablert i 1839 og har virksomhet innen avis, internett, film, mobile tjenester, forlagsvirksomhet og magasiner. Schibsted er en global aktør med ca. 8 500 ansatte i 20 land. Hovedtyngden av virksomheten foregår i Norge og Sverige. Ni prosent av konsernets driftsinntekter og 16 prosent av driftsresultatet stammer fra digital medievirksomhet.

Schibsted er største eier i syv av de ti største avisene i Norge. Konsernet eier 100 prosent i Verdens Gang AS og Aftenposten. I tillegg er konsernet største eier i Adresseavisen ASA (34,3 %), Bergens Tidende (52,8 %), Stavanger Aftenblad (52,9 %) og Fædrelandsvennen (25 %). Dessuten eier Schibsted 51 prosent av Harstad Tidende Gruppen AS. De to tidligere store eierne i Stavanger Aftenblad, Vinkelaften AB (10,6 %) og Herenco AB (10 %) solgte sine aksjer til Schibsted 11. mai 2007. Medietilsynet vedtok inngrep mot disse ervervene i sitt vedtak 2. juli 2007 som ble korrigert 6. juli 2007. Dette vedtaket ble 9. november 2007 omgjort i tråd med en minnelig løsning der disse ervervene i Stavanger Aftenblad ble tillatt på vilkår.

Schibsteds interesser innenfor TV og film er hovedsakelig plassert i foretaket Metronome Film & Television AB med hovedkontor i Sverige. Gjennom sin eierandel på 65 prosent kontrollerer Schibsted flere foretak som produserer for norske kringkastere, som for eksempel Rubicon TV AS, som er en av de største TV-produsenter i Norge. Schibsted eier også 100 prosent i distribusjons- og rettighetselskapet Sandrew Metronome AB. Selskapet har hovedkontor i Stockholm, men driver også virksomhet i Norge.

Blommenholm Industrier AS er største eier i Schibsted med en andel på 26,1 prosent. Videre har finansselskapene State Street Bank (9,9 %) og JP Morgan Chase Bank (7,2 %) store eierposter. Schibsted eier selv 5,3 prosent av aksjene. Andelen av aksjene som eies av utenlandske eiere, er 54,7 prosent.

b) Aftenposten AS

Aftenposten ble etablert i 1860 og gir ut to aviser daglig. Morgenutgaven utgis syv dager i uken i et opplag på 244 584 og er landets største abonnementsavis. I alt 52 prosent av opplaget til morgenutgaven går til lesere i Oslo, Asker og Bærum kommuner, hvor avisen har en husstandsdekning på henholdsvis 34,9 prosent, 52,3 prosent og 41,3 prosent. Avisen har spredning over hele landet selv om flertallet av abonnentene er bosatt på Østlandet. Aftenpostens aftenutgave (Aften) kommer ut om ettermiddagen og har en redaksjonell dekning fra Oslo og hovedstadens nærområder. Aften har et opplag på 137 141 og kommer ut fem ganger i uken. Av opplaget går 77 prosent til lesere i Oslo, Asker og Bærum kommuner.

Aftenposten Multimedia AS driver flere nettsteder, deriblant aftenposten.no, forbruker.no, oslopuls.no og E24 (sammen med Verdens Gang). Aftenposten eier også Aftenposten Distribusjon AS (100 %), Aftenposten Forlag AS (100 %), Retriever AB (51 %) og Distribusjon Innovation AS (60 %). I tillegg kontrollerer selskapet portalen FINN.no AS (Finn.no) (62 %). Ellers har Aftenposten eierandeler i distribusjonsselskapene Mediapost AS (33 %), Fellesdistribusjon Østfold AS (50 %), Oslo og Akershus Samkjøringen (25 %) og Romerike Mediadistribusjon (34 %).

c) Bergens Tidende AS

Avisen Bergens Tidende, etablert i 1868, utgis syv dager i uken i et opplag på 86 464. Av opplaget går 62,7 prosent til lesere i Bergen kommune, hvor avisen har en husstandsdekning på 48,7 prosent. Bergens Tidende er den største avisen med utgiversted utenfor Oslo og dekker redaksjonelt både Hordaland og Sogn og Fjordane. Før etableringen av Media Norge eies Bergens Tidende av

Schibsted (52,8 %), Nya Wermlands-Tidningens AB (20 %), Sparebanken Vest (9,6 %), Vital Forsikring ASA (7,9 %) og øvrige eiere (9,6 %).

Gjennom A/S Lokalavisene har Bergens Tidende eierskap i tre andre aviser som sogner til Bergens-regionen, Bygdanytt AS, Askøyværingen A/S og Fanaposten AS. Bergens Tidende eier 100 prosent i Bygdanytt, som gir ut lokalavisen Bygdanytt og dekker Osterøy kommune og bydelen Arna i Bergen. Avisen kommer ut to ganger i uken. Bergens Tidende eier 94 prosent av Askøyværingen, som dekker Askøy kommune med to utgivelser i uken. Fanaposten er en bydelsavis i søndre del av Bergen kommune. Avisen dekker bydelene Fana og Ytrebygda, et område på rundt 50 000 innbyggere, og kommer ut to dager i uken i et opplag på 4 599.

Bergens Tidende eier 45 prosent i Avisprodukter AS. Selskapet utgir Bergens Byavis, som er en gratisavis som distribueres til ca. 70 000 husstander i Bergen kommune (alle som ikke reserverer seg mot uadressert post), og når ifølge egen nettside omtrent 64 prosent av husstandene. I tillegg går avisen til ca. 26 000 husstander i Bergens omegnskommuner, Os, Askøy, Øygarden, Fjell, Sund, Lindås, Meland, Radøy og Austrheim. Den andre eieren, Trans Mare AS, eier 55 prosent av selskapet.

Bergens Tidende er eneeier i BTV AS (tidligere TVHordaland), som har konsesjon for lokal-TV-sendinger i store deler av Hordaland. Kanalen har en daglig oppslutning på 13 prosent og en ukentlig oppslutning på 39 prosent i sitt nedslagsområde.

d) Fædrelandsvennen AS/Fædrelandsvennens Trykkeri AS

Hovedvirksomheten til Fædrelandsvennen, etablert 1875, er å gi ut avisen Fædrelandsvennen samt nettavisen fvn.no. Fædrelandsvennens Trykkeris virksomhet består hovedsakelig i trykking av aviser.

Fædrelandsvennen kommer ut seks dager i uken i et opplag på 42 642. Av opplaget går 79 prosent til abonnenter i Kristiansand eller de tilgrensende kommunene Vennesla, Søgne, Mandal, Lillesand og Songdalen. Avisen har en husstandsdekning på 68 prosent i Kristiansand kommune. Schibsted eier 25 prosent, Johannes Benestad AS 12 prosent og Ropstad Holding AS 11 prosent.

Lindesnes AS eies 100 prosent av Fædrelandsvennen. Avisen Lindesnes kommer ut seks ganger i uken. Leserdekningen er 67,3 prosent i Mandal kommune, 63,8 prosent i Lindesnes kommune og 48,8 prosent i Marnardal kommune - som samlet utgjør Lindesnes hovednedslagsfelt. Fædrelandsvennen kontrollerer også Søgne og Songdalen Budstikke AS med en eierpost på 57,6 prosent. Avisen Søgne og Songdalen Budstikke har en husstandsdekning i Søgne på 44,6 prosent og 35 prosent i Songdalen. I tillegg har Fædrelandsvennen en eierpost på 25 prosent i TR-Holding AS, som eier Aust-Agder Blad AS og Tvedestrandsposten AS.

Fædrelandsvennen kontrollerer også TV Sør AS (95 %) og Radio Søgne BA (55 %), i tillegg til at selskapet eier 40 prosent av Radio Kristiansand AS, hvor Jærradiogruppen AS har majoritetseierskap med 60 prosent. Innenfor elektroniske medier eier Fædrelandsvennen ti prosent i NA24 AS, fire prosent i FINN.no og 43 prosent av Ivisjon AS. Selskapet eier også 25 prosent av Fire Store AS.

e) Stavanger Aftenblad ASA

Stavanger Aftenblad, etablert 1893, gir ut blant annet avisen Stavanger Aftenblad og driver Aftenbladet.no. Avisen har hovedkontor i Stavanger. Avisen kommer ut seks dager i uken i et opplag på 67 283. Av opplaget går 87 prosent til abonnenter i Stavanger og Sandnes eller de tilgrensende kommunene Sola, Time, Klepp, Hå og Randaberg. Avisen har en husstandsdekning på henholdsvis

54,8 prosent og 56,1 prosent i kommunene Stavanger og Sandnes. Den største eieren er Schibsted (52,9 %).

Stavangerpuls AS selger annonser for konsernets nettbaserte medier, herunder FINN.no. Norsk Ombæring AS ble etablert i 2004 med sikte på å distribuere konsernets publikasjoner og andres publikasjoner. Konsernets trykkerivirksomhet er med virkning fra 1. januar 2005 utskilt fra Stavanger Aftenblad i eget selskap, Aftenbladet Trykk AS.

Stavanger Aftenblad har ikke eierskap i andre lokale aviser i regionen, men det heleide datterselskapet TV Vest AS står for TV-sendinger i Sør-Rogaland. TV Vest videreformidler TV Norges sendinger når TV Vest ikke selv har sendinger. Radio Vest AS (100 %) driver lokalradiokanalen Aftenbladet 100,5 i Stavangerområdet. I tillegg har Stavanger Aftenblad eierandeler i foretak som FINN.no (11 %), Fire Store AS (25 %) og NA24.no (10 %).

Selskapene Stavangerpuls AS, Radio Vest AS og TV Vest AS har i løpet av 2007 fusjonert og endret navn til Aftenbladet Multimedia AS

Avisene Stavanger Aftenblad, Adresseavisen, Bergens Tidende og Fædrelandsvennen har også et strategisk samarbeid.

Klagenemndas behandling

Medietilsynet oversendte klagen til Klagenemnda den 8. oktober 2007. I brev av 12. oktober til klagerne, gav Klagenemnda opplysninger om de ulike medlemmers mulige tilknytning til partene og ba om klageres syn på mulig inhabilitet hos nemndsmedlemmene. Den 18. oktober mottok Klagenemnda svar på brevet og kommentarer fra klagerne på Medietilsynets innstilling til Klagenemnda. Det ble i brevet reist habilitetsinnsigelser mot Ola Mestad og Kjellbjørg Lunde, mens klagerne mente at Tanja Storsul, Kyrre Eggen og Tore Bråthen var habile. Den 23. oktober hadde Klagenemnda møte hvor nemndsmedlemmenes habilitet ble drøftet. Ola Mestad, Kyrre Eggen og Kjellbjørg Lunde ble kjent inhabile av Klagenemnda.

Klagenemnda ba på denne bakgrunn i brev av 24. oktober til Kultur- og kirke departementet om oppnevning av settevaramedlem for den videre behandling av saken. Den 26. november mottok Klagenemnda oppnevning av Vigdis Moe Skarstein som settevaramedlem. Vigdis Moe Skarsteins habilitet ble behandlet på Klagenemndas telefonmøte 26. november 2007. I brev av 27. november til klagerne ba Klagenemnda om klageres syn på mulig inhabilitet hos Vigdis Moe Skarstein. Den 4. desember opplyste klagerne at de ikke hadde bemerkninger til Vigdis Moe Skarsteins habilitet.

Klagenemnda består etter dette av Tanja Storsul (leder), Tore Bråthen og Vigdis Moe Skarstein.

Klagenemnda påbegynte deretter saksbehandlingen. Det er avholdt møter 8. januar, 25. januar, 5. februar, 11. februar og 20. februar 2008.

Anførsler

Klagerne oppsummerer sine anførsler slik:

- (i) Medietilsynet har lagt til grunn at etableringen av Media Norge vil føre til at Schibsteds nasjonale andel av dagspresseopplaget vil øke til over 1/3. Dette er uriktig. Ved gjennomføring av fusjonene og etableringen av Media Norge vil Schibsteds andel av

dagspresseopplaget være på 31,8 prosent. Klagerne begrunner dette med at Medietilsynet uriktig har unnlatt å legge vekt på Schibsteds styrevedtak om nedsalg i Adresseavisen ASA og tilbudet til Medietilsynet om nedsalg i Harstad Tidende AS.

- (ii) Som følge av at Medietilsynet har lagt et uriktig faktum til grunn for sitt vedtak, har Medietilsynet kommet i skade for å anvende uriktig den presumpsjonsregelen som anvendelsen av medieieierskapsloven § 9 hviler på. Medietilsynet har foretatt et lovanvendelsesskjønn under forutsetning av at det gjelder en presumpsjon for inngrep. Den korrekte lovanvendelse tilsier imidlertid det motsatte. Lovanvendelsen skal bygge på at inngrep bare skal finne sted dersom ervervet rent unntaksvis kan sies å realisere en betydelig eierstilling i lovens forstand i strid med lovens formål.
- (iii) Medietilsynet har under lovanvendelsen lagt vekt på irrelevante hensyn. Dette gjelder i første rekke Schibsteds eierstilling på nett og sammensetningen av Schibsteds avisportefølje. Disse hensynene er i følge loven og dens forarbeider ekskludert fra det skjønn som medieieierskapsloven § 9 unntaksvis kan åpne opp for. Dessuten er disse hensynene uten negativ betydning for realiseringen av lovens formål. Både fra en rettslig og en faktisk synsvinkel er derfor de tilleggsmomentene som Medietilsynet har lagt særlig vekt på, irrelevante.
- (iv) Medietilsynet har i sin lovanvendelse unnlatt å legge vekt på flere hensyn som klart er relevante i forhold til inngrepsspørsmålet, og som alle trekker i retning av at inngrep ikke skal foretas. I klagen er blant annet følgende momenter fremhevet: Den kommersielle og strategiske bakgrunn for Media Norge er fullt ut i samsvar med medieieierskapslovens formål. De avtaler og vedtekter som ledsager etableringen av Media Norge, er en garanti for en ønsket publisistisk plattform og et mediemangfold innen konsernet som oppfyller lovens formål
- (v) Medietilsynet verken kan eller bør anvende medieieierskapslovens § 9 til å forby Schibsteds erverv ved etableringen av Media Norge. Ervervet vil ikke realisere en eierstilling for Schibsted over normalinngrepsterskelen. Medietilsynet bør da anvende loven i samsvar med den lovbestemte presumpsjon om at ervervene ikke skal forbys.

Klagerne ber om at følgende vedtak blir truffet i klagesaken:

”Ervervene relatert til Media Norge tillates på følgende vilkår:

- (i) *Schibsted ASA skal selge sin eierpost i Adresseavisen ASA på 34,3% og 27% av sin eierpost i Harstad Tidende Gruppen slik at Schibsted ASA etter salget bare vil eie 40% av Harstad Tidende Gruppen.*
- (ii) *Salgene omfattet av (i) skal finne sted til én eller flere kjøpere som er uavhengig av Schibsted ASA og skal være gjennomført før etableringen av Media Norge ASA ved fusjonenes ikrafttreden.*
- (iii) *Medietilsynet skal ha innsyn i salgsprosessene som vil finne sted i et samarbeid med de respektive styrever. Kjøpere av postene skal være godkjent av Medietilsynet.*
- (iv) *På grunnlag av de nødvendige selskapsrettslige beslutninger (styrevedtak i samtlige selskaper og vedtak fra generalforsamlingen i Schibsted ASA for Aftenposten AS’*

vedkommende) skal det etableres uavhengige stiftelser for Aftenposten AS, Bergens Tidende AS, Fædrelandsvennen AS og Stavanger Aftenblad ASA. De uavhengige stiftelsene skal i henhold til selskapenes vedtekter godkjenne alle beslutninger som gjelder ansettelse av ansvarlig redaktør eller endring av selskapenes publisistiske plattform slik som uttrykt i de respektive formålsbestemmelser. I tillegg skal stiftelsene kunne gi råd og uttalelser til selskapenes ansvarlige redaktører i saker som gjelder det publisistiske fundament som selskapene er grunnlagt på og som ellers hører under stiftelsens formål.

For Aftenpostens AS og Bergens Tidende AS' vedkommende gjelder at de to allerede eksisterende stiftelser henholdsvis Tinius-stiftelsen og J W Eides Stiftelse skal utøve funksjonene tillagt stiftelsene etter vedtektene.”

Klagenemndas vurderinger

Medietilsynet kan gripe inn mot erverv av eierandeler i dagspressen i henhold til lovens § 9:

”Medietilsynet kan gripe inn mot erverv av eierandel i foretak som driver dagspresse, fjernsyn eller radio dersom erververen alene eller i samarbeid med andre har eller får en betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt eller regionalt, og dette er i strid med formålet i lovens § 1.”

Det er to betingelser som må være oppfylt for at det kan gjøres inngrep. Den første betingelsen er at erververen må ha eller få en betydelig eierstilling i et mediemarked, jf. §§ 10 og 11. Den andre betingelsen er at denne eierstillingen må være i strid med lovens formål, jf. § 1.

SPØRSMÅLET OM BETYDELIG EIERSTILLING

De regionale eierskapsbegrensningene etter § 11 innebærer at betydelig eierstilling normalt anses oppnådd ved en andel på 60 prosent av dagspresseopplaget i en medieregion, jf. forskrift nr. 0754 for 2005. Denne terskelen overstiges ikke i noen av de aktuelle regionene som følge av ervervet. Det er Schibsteds eierstilling i det nasjonale dagspresseopplaget som ligger til grunn for Medietilsynets vedtak. I hht. lovens § 10 anses betydelig eierstilling normalt å foreligge dersom et selskap har kontroll av en andel på 1/3 eller mer av det samlede dagsopplaget for dagspressen nasjonalt.

Medietilsynet har lagt til grunn for sin vurdering den faktiske eierstilling på vedtakstidspunktet. Både Medietilsynet og klagerne har vurdert dagsopplaget slik at Schibsted da vil få en nasjonal markedsandel på om lag 34 prosent dersom Media Norge realiseres. I denne beregningen er det ikke tatt hensyn til et eventuelt nedslag i andre aviser.

Klager har anført at nedslag i Adresseavisen ASA og Harstad Tidende Gruppen AS er relevant ved vurderingen av dagsopplaget og vil medføre at Schibsted ikke overstiger 1/3 av det samlede dagsopplaget for dagspressen nasjonalt. Medietilsynet har ikke vektlagt tilbudet om nedslag i Adresseavisen ASA.

På vedtakstidspunktet forelå et vedtak i Schibsteds styre av 27. mars 2007 om nedslag i Adresseavisen ASA. I samtaler mellom klagerne og Medietilsynet har klagerne foreslått en minnelig ordning der Media Norge skulle tillates blant annet under forutsetning av at et slikt nedslag gjennomføres i Adresseavisen ASA og et mindre nedslag gjennomføres i Harstad Tidende Gruppen.

Medietilsynet avviste forslaget, og det lyktes ikke Medietilsynet og klagerne å komme frem til en minnelig ordning. Klagerne har i brev av 18. desember 2007 til Klagenemnda uttalt at salget av Adresseavisen ble foreløpig stanset etter Medietilsynets avslag på klagernes forslag til minnelig ordning i juni 2007.

Etter Klagenemndas oppfatning må det vurderes hvorvidt Schibsteds styrevedtak om nedsalg i Adresseavisen og tilbudet til Medietilsynet om et mindre nedsalg i Harstad Tidende Gruppen er en rettslig forpliktelse som innebærer en endret eierstilling i det nasjonale dagspresseopplaget.

Schibsteds styre kan selv omgjøre sitt vedtak dersom det ikke foreligger noen rettslige bindinger i form av instruks fra generalforsamlingen eller avtale med tredjemann m.v. En instruks fra generalforsamlingen kan generalforsamlingen selv omgjøre, med mindre det foreligger avtale med tredjemann. Styrevedtaket etablerer således ikke i seg selv en irreversibel plikt til nedsalg, og kan dermed ikke legges til grunn ved vurderingen.

Klagerne anfører videre at det under enhver omstendighet foreligger et rettslig forpliktende tilbud overfor Medietilsynet om nedsalg idet klagerne i forhandlingene om minnelig ordning innga et slikt tilbud. Ettersom avtale ikke kom i stand mellom partene, foreligger det imidlertid ikke lenger et rettslig forpliktende tilbud

Schibsted vil få en betydelig eierstilling i hht. medieeierskapsloven § 9 dersom Media Norge etableres.

VURDERING AV MOTSTRID MED FORMÅLET MED LOVEN

Lovens formål er å fremme ytringsfriheten, de reelle ytringsmuligheter og et allsidig medietilbud, jf. § 1. Det er en presumpsjon for at et erverv er i strid med loven dersom ervervet innebærer at klagerne får en betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt. Følgende fremgår av Ot. prp. nr. 81 (2003-2004) side 43:

”Etter ordlyden er regelen knytt til vilkåret om sterk eigarstilling på nasjonalt plan. Det er likevel ein sterk presumpsjon for at ei sterk eigarstilling etter alternativa i a) til d) òg vil vere i strid med lovføremålet. Motstridsvilkåret vil i desse tilfella meir ha karakter av ein unntaksregel enn eit sjølvstendig vilkår. Når det i lovteksten er sett konkrete grenser er det eit uttrykk for at eigarkonsentrasjon ut over desse grensene i regelen òg vil vere i strid med lovføremålet. Tilsynet må likevel gjere ei konkret vurdering av om motstridsvilkåret er oppfylt i kvart tilfelle.”

Medietilsynet og klagerne er enige om at det foreligger en slik presumpsjon dersom ervervet innebærer at Schibsted kommer over den nasjonale terskelverdien. Klagenemnda må derfor se om det foreligger andre forhold som medfører at ervervet likevel ikke er i strid med lovens formål, selv om ervervet innebærer at lovens terskelverdi er overskredet.

Klagerne trekker fram flere forhold de mener peker i retning av at ervervet ikke strider mot lovens formål. Klagerne påpeker videre at de mener hensynene som Medietilsynet har lagt vekt på i motstridsvurderingen, ikke er relevante.

Klagerne har pekt på at avtalene mellom partene i Media Norge skal sikre de lokale datterselskapene lokal forankring og redaksjonell integritet. Det er foreslått ulike ordninger for dette, herunder etablering av stiftelser som blant annet skal ha vetorett ved valg av ansvarlig redaktør. Klagenemnda

har merket seg dette som positivt, men påpeker at lovens formål er å sikre en akseptabel eierstruktur slik at eierkonsentrasjonene på sikt ikke skal kunne begrense ytringsfriheten og den reelle ytringsmuligheten. Media Norge vil kunne endre disse ordningene senere.

Klagenemnda vil peke på at styrking av den redaksjonelle friheten alene ikke er tilstrekkelig til at et erverv som overstiger lovens terskelverdi, ikke skal være i motstrid med lovens formål. Lovfesting av den redaksjonelle friheten og ordninger med stiftelser for å sikre dette ble vurdert i NOU 1995:3. En lovfesting av den redaksjonelle friheten ble imidlertid ikke funnet tilstrekkelig for å sikre lovens formål, se blant annet NOU 1995:3 side 152. Betydningen av ordninger for å styrke den redaksjonelle friheten har senere vært vurdert i Klagenemndas praksis uten at det har vært tillagt særlig vekt, se Klagenemndas vedtak av 30. mars 2000 om A-pressen ASAs erverv av Lofoten Kommunikasjon på side 7 og vedtak av 24. mai 2000 om Sunnmørspostens erverv av Vikebladet Vestposten på side 6. Senere lovgiverinitiativ går i samme retning. Kultur- og kirke departementet har i Ot.prp. nr. 19 (2007-2008) fremmet forslag om å lovfeste kravet til redaktør og redaksjonell frihet med det formål å sikre redaksjonell frihet i media. Det er ikke foreslått endringer i Medieeierskapsloven som følge av forslaget.

I klagen trekkes også fram at etableringen av Media Norge vil styrke papiraviser og kvalitetsjournalistikk i en tid der det foregår en leserflukt fra trykte aviser til elektroniske medier. Klagerne hevder at økonomien i de regionale mediehusene er skjør og at endringer i annonseinntektene særlig vil ramme regionale aviser. Klagerne mener derfor at Media Norge vil være et bidrag til å fremme mediemangfoldet.

I lovforarbeidene er fare for snarlig nedleggelse av den ervervede avisen nevnt som det eneste eksempelet på hva som skal til for å fravike presumpsjonen om inngrep, se Ot. prp. nr. 30 (1996-97) side 31 og Ot. prp. nr. 81 (2003-2004) side 22. Lovgiver anser det som bedre at en stor aktør foretar et oppkjøp enn at avisen ikke lenger vil eksistere. Det er Klagenemndas vurdering at slik nærliggende fare for nedleggelse ikke foreligger her. Loven skal sikre at det finnes kanaler for ytringer med ulikt eierskap, og en hypotetisk nedleggelse i fremtiden er ikke relevant ved vurderingen.

Medietilsynet og klagerne er uenige om sammensetningen av avisporteføljen og eierstillingen innen elektroniske medier er relevante ved vurderingen av lovens formål. Klagenemnda er av den oppfatning at dette er relevant ved vurderingen av om det foreligger motstrid med lovens formål, men finner at dette ikke er utslagsgivende siden Schibsteds avisportefølge og eierstilling innen elektroniske medier ikke vil bidra til å svekke presumpsjonen om at ervervet strider mot lovens formål.

Det er dermed ikke andre forhold som tilsier at ervervet likevel ikke strider mot lovens formål.

Ervervet er i strid med lovens formål.

VURDERING AV OM DET BØR GJØRES INNGREP

Lovens vilkår for inngrep er til stede.

Det foreligger ikke holdepunkter for at det er fare for nedleggelser dersom det blir gjort inngrep mot ervervet. Klagerne foreslår også selv at det fattes et inngrepsvedtak i klagesaken.

Klagenemndas vedtak er fattet over et år etter ervervet. Fusjonen er ikke gjennomført i dag. Klagenemnda har forståelse for at klagerne mener behandlingstiden har vært lang, men kan likevel ikke se at tidsaspektet er et så tungveiende argument at inngrepsvedtaket av den grunn skal oppheves.

På yttingsfrihetens område skal man være særskilt varsom med inngripende vedtak. Forvaltningen bør heller ikke fatte et mer inngripende vedtak enn det som følger av lovens formål. Etter Klagenemndas oppfatning vil ervervet imidlertid redusere mangfoldet i media og det vil dermed kunne svekke yttingsfriheten. Klagenemnda viser for øvrig til sin vurdering av spørsmålet om betydelig eierstilling og motstrid mot lovens formål.

Klagenemnda vil fatte et inngrepsvedtak.

INNGREPETS INNHOLD

Det er opp til Klagenemndas frie skjønn å vurdere om Medietilsynets inngrepsvedtak skal opprettholdes, eller om det skal fattes et annet inngrepsvedtak.

I følge lovens § 9 annet ledd kan vedtak om inngrep blant annet gå ut på å:

- a) forby ervervet,
- b) påby avhendelse av eierandeler som er ervervet og gi pålegg som er nødvendige for at formålet med påbudet blir oppnådd, eller
- c) tillate erverv på slike vilkår som er nødvendige for å motvirke at ervervet kan stride mot formålet i lovens §1.

Medietilsynets vedtak, slik dette ble korrigert av Medietilsynet 6. juli 2007, er et forbudsvedtak etter § 9 annet ledd bokstav a) med slik ordlyd:

”Schibsted ASAs erverv ved etableringen av Media Norge forbys.”

Klagerne har bedt om at det treffes et mindre inngripende vedtak etter lovens § 9 annet ledd bokstav b og c. Dette forslaget innebærer at Schibsted pålegges å selge sine aksjer i Adresseavisen og selge seg ned til 40 prosent i Harstad Tidende Gruppen under nærmere bestemte betingelser.

Løsningen som klagerne har foreslått, bygger også på prinsipper om redaksjonell uavhengighet og integritet for de enkelte avisene. Klagenemnda har tidligere slått fast at dette er positivt, men ikke avgjørende for Klagenemndas vurdering.

Vurderingen må ta utgangspunkt i lovens vilkår for om det kan gjøres inngrep. Om en slik sammenslåing generelt kan betraktes som uønsket, er opp til lovgiver å avgjøre. Klagenemnda må forholde seg til loven slik den lyder.

Som nevnt foran, følger det av lovens § 9 at to vilkår må være oppfylt for at det kan gjøres inngrep. Den første betingelsen er at erververen må ha eller få en betydelig eierstilling i et mediemarked, jf. §§ 10 og 11. Den andre betingelsen er at denne eierstillingen må være i strid med lovens formål, jf. § 1.

I hht. lovens § 10 anses betydelig eierstilling i dagspressemarkedet

”... normalt å foreligge

- a) *ved kontroll av en andel på 1/3 eller mer av det samlede dagsopplaget for dagspressen”.*

Bestemmelsen angir i bokstavene b) til f) også andre terskler for multimedieeierskap og krysseierskap m.v. Lovgiver har med dette gitt klare retningslinjer for når betydelig eierstilling normalt foreligger.

Loven henviser til at betydelig eierstilling ”normalt” foreligger ved kontroll av en andel på en tredel eller mer av det samlede dagsopplaget for dagspressen. Klagenemnda har vurdert hva som ligger i at dette gjelder ”normalt”.

Lovens ordlyd tyder i seg selv på at det skal en del til for å fravike terskelverdiene. Det samme gjør lovens detaljerte opplisting av forskjellige terskelverdier.

Lovforarbeidene gir ikke klare holdepunkter for hvordan kriteriet ”normalt” skal forstås. En uttalelse som kan kaste lys over forståelsen av kriteriet ”normalt”, finnes imidlertid i Ot. prp. nr. 81 (2003-2004) side 24. Bakgrunnen var at det i den opprinnelige loven ikke var lovfestede terskelverdier for betydelig eierskap. I Ot. prp. nr. 81 (2003-2004) ble det imidlertid foreslått å lovfeste faste terskelverdier, samtidig som en nedre grense på 20 prosent ble foreslått fjernet. Departementet uttaler i denne sammenheng:

”Når det gjeld den nedre grensa for inngrep på 20 prosent av marknaden, er departementet einig i at denne vil ha liten funksjon dersom grensa vert heva til 40 prosent. Meininga med denne grensa er å gje aktørane eit visst høve til å rekne ut på førehand korleis eit oppkjøp vil bli vurdert av tilsynet. I eit system der eigarskapsgransene går fram av sjølve lova, og der ein berre unntaksvis kan tenkje seg inngrep mot oppkjøp som ikkje vert ramma av dei fastsette grensene, er det ikkje på same måte naudsynt å gje aktørane ein slik ekstra sikring i lova.”

Selv om terskelverdiene senere er blitt endret, legger Klagenemnda til grunn at uttalelsen gir uttrykk for at det skal mye til for å gå under de til enhver tid gjeldende terskelverdier.

Retningslinjene fra Medietilsynet av 1. november 2005 viser til at det kan gjøres unntak fra terskelverdiene, men gir ingen holdepunkter for hva som skal til for å gå under tersklene. Derimot vektlegges terskelverdiene og hvordan disse skal beregnes. Klagenemnda oppfatter også dette som et uttrykk for at det skal mye til for å gå under terskelverdiene.

Klagenemnda finner at alle rettskildene peker i retning av at det skal mye til for å gripe inn i forhold til erverv under terskelverdiene.

For å ta stilling til om det grunnlag for å gå gripe inn overfor det foreliggende ervervet, har Klagenemnda i denne saken vurdert andel av det nasjonale dagspresseopplaget, avisporteføljens sammensetning og eierstilling innenfor elektroniske medier.

Schibsteds andel av dagspresseopplaget var for 2006 beregnet til 32,7 prosent. Dersom Medietilsynets vedtak om forbud mot fusjonen opprettholdes, vil Schibsteds andel av dagspresseopplaget være 31,6 prosent. Dette bygger på at Schibsted øker sin eierandel i Stavanger Aftenblad på de vilkår som Medietilsynet har satt i sitt vedtak av 9. november 2007. Schibsted plikter da å selge seg ned til en eierandel som ikke kan overstige 40 prosent i Harstad Tidende Gruppen AS og 30 prosent i Adresseavisen ASA.

Ved etablering av Media Norge vil Schibsteds andel av dagspresseopplaget i utgangspunktet øke til 34 prosent og Schibsted vil få en betydelig eierstilling. Klagerens forslag til vedtak innebærer at

Media Norge tillates etablert på vilkår som blant annet medfører at Schibsted skal selge sine aksjer i Adresseavisen og selge seg ned til 40 prosent i Harstad Tidende Gruppen. Etter dette vil Schibsteds andel av dagspresseopplaget utgjøre 31,8 prosent. Schibsteds andel av dagspresseopplaget vil da være lavere enn den normale inngrepsterskelen.

Vurderingene baserer seg på opplagstallene for 2006. Selv om det totale nasjonale dagspresseopplaget for 2007 foreløpig ikke foreligger, er det ut fra de hittil offentliggjorte opplagstallene for 2007 grunn til å tro at opplagstallene vil vise stabilitet i Schibsteds opplagsandeler.

Etter Klagenemndas oppfatning er man i denne saken ikke så nær terskelverdien at dette alene kan tilsi inngrep dersom nedsalg finner sted slik det er foreslått av klagerne.

I vurderingen av om Schibsteds erverv vil medføre at Schibsted har en betydelig eierstilling, er eierstillingen innen elektroniske medier et relevant moment etter Klagenemndas oppfatning. Ifølge medieeierskapsloven § 3 omfattes elektroniske medier av lovens saklige virksomhetsområde. Klagenemnda har dessuten i sin tidligere praksis lagt vekt på elektroniske medier ved vurderingen av om det finnes substituerbare medier til den avis som er kjøpt opp, se Klagenemndas vedtak av 30. mars 2000 om A-pressen ASAs erverv av Lofoten Kommunikasjon på side 6, vedtak av 24. mai 2000 om Sunnmørspostens erverv av Vikebladet Vestposten på side 5 og vedtak av 2. mai 2000 om A-pressens erverv av Brønnøysund Avis og bokhandel AS.

Schibsted har store andeler i markedet for elektroniske medier og i dagspressen. Det er ikke fastsatt terskelverdier som begrenser denne formen for multimedieeierskap. Dersom nedsalg finner sted slik det er foreslått av klagerne, vil ervervet medføre marginale endringer i eierstillingen innen elektroniske medier sammenliknet med situasjonen før ervervet.

Klagenemnda finner derfor ikke at eierstillingen i elektroniske medier tilsier inngrep i denne saken.

Sammensetningen av en medieeiers avisportefølje kan være relevant i vurderingen av om en erverver får betydelig eierstilling også under terskelverdien. I Ot. prp. nr. 46 (2005-2006) side 3 ble mulig konsentrasjon av eierskap til de største avisene tillagt vekt da den nasjonale grensen på 40 prosent ble redusert til 1/3.

Schibsted er største eier i syv av de ti største avisene i Norge og kontrollerer fem av disse. Ved etablering av Media Norge på de vilkår klagerne foreslår, vil Schibsted kontrollere seks av de ti største avisene i Norge, men selge sin minoritetspost i én avis. Denne eierposisjonen er ikke spesiell for eierskap oppimot nivået for den terskelverdi som lovgiver har fastsatt. Sammensetningen av porteføljen tilsier derfor ikke inngrep.

Media Norge etableringen vil også innebære en integrasjon av eierskapet til fire av disse største avisene, og dette sammen med Schibsteds sterke eierposisjon i Media Norge og dagspressen for øvrig er etter Klagenemndas oppfatning problematisk sett opp mot lovens formål og kan bidra til å svekke mediemangfoldet. Denne typen innflytelse endrer imidlertid ikke Schibsteds eierstilling i det nasjonale dagspresseopplaget, og loven gir derfor ikke grunnlag for inngrep.

KONKLUSJON

Medietilsynets vedtak omgjøres.

Schibsted ASAs erverv ved etableringen av Media Norge tillates på følgende vilkår:

- (i) Schibsted ASA skal selge sin eierpost i Adresseavisen ASA på 34,3% og 27% av sin eierpost i Harstad Tidende Gruppen slik at Schibsted ASA etter salget ikke vil eie mer enn 40% av Harstad Tidende Gruppen.
- (ii) Salgene omfattet av (i) skal finne sted til én eller flere kjøpere som er uavhengig av Schibsted ASA og skal være gjennomført før etableringen av Media Norge ASA ved fusjonenes ikrafttreden.
- (iii) Medietilsynet skal ha innsyn i salgsprosessene som vil finne sted i et samarbeid med de respektive styrer. Medietilsynet skal ha innsyn i alle avtaler i forbindelse med salget. Kjøpere av postene og kontrakten mellom partene skal være godkjent av Medietilsynet.
- (iv) På grunnlag av de nødvendige selskapsrettslige beslutninger (styrevedtak i samtlige selskaper og vedtak fra generalforsamlingen i Schibsted ASA for Aftenposten AS' vedkommende) skal det etableres uavhengige stiftelser for Aftenposten AS, Bergens Tidende AS, Fædrelandsvennen AS og Stavanger Aftenblad ASA. De uavhengige stiftelsene skal i henhold til selskapenes vedtekter godkjenne alle beslutninger som gjelder ansettelse av ansvarlig redaktør eller endring av selskapenes publisistiske plattform slik som uttrykt i de respektive formålsbestemmelser. I tillegg skal stiftelsene kunne gi råd og uttalelser til selskapenes ansvarlige redaktører i saker som gjelder det publisistiske fundament som selskapene er grunnlagt på og som ellers hører under stiftelsens formål.

For Aftenpostens AS og Bergens Tidende AS' vedkommende gjelder at de to allerede eksisterende stiftelser henholdsvis Tinius-stiftelsen og J W Eides Stiftelse skal utøve funksjonene tillagt stiftelsene etter vedtektene.

Endringer i punkt iv kan bare skje etter forutgående godkjennelse fra Medietilsynet.

Nemndas vedtak er enstemmig.

Oslo, den 26. februar 2008

Tanja Storsul

Tore Bråthen

Vigdis Moe Skarstein